

УДК 281.95:271 (477.83) «1828/1944»
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/40-1-7>

Юрій СТЕЦИК,

orcid.org/0000-0003-1795-687X

доктор історичних наук, доцент,
професор кафедри історії України

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Дрогобич, Львівська область, Україна) *stetsyk_u_o@ukr.net*

Богдан ПАНЬКІВ,

orcid.org/0000-0001-6840-8318

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти історичного факультету
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Дрогобич, Львівська область, Україна) *pankivbogdan0901@gmail.com*

ДУХОВЕНСТВО ПАРАФІЇ СЕЛА БРОНИЦЯ (1828–1944 РР.): БІОГРАФІЧНИЙ ОГЛЯД

У статті визначено актуальність церковної біографістики для дослідження духовної культури краю. Оглянуто підставові, статистично-описові джерела, які залучено для реконструкції біографічних відомостей про парафіяльне духовенство. Окреслено важливість у вивченні єпархіальних шематизмів для розкриття історії парафіяльних храмів, діяльності церковних інституцій та адміністративної праці парохів. Проаналізовано новітні праці із вивчення історії парафіяльних храмів села Броніця. Визначено мету проведення біографічної розвідки. Проведено аналіз інформації, яка подається у єпархіальних шематизмах. Визначено рівень об'єктивності подання інформації. З'ясовано інформаційний потенціал звітів пароха для розкриття історії та культури парафіяльних храмів. Встановлено, що фрагментарні відомості єпархіальних шематизмів дозволяють сформуванню загального уявлення про реальний стан парафіяльної адміністрації, храму та людності. Вдалося зібрати загальні біографічні відомості про місцевих парохів: рік народження, час ієрейських свячень, сімейний стан, рік та місце смерті, настоятельну працю по різних парафіях Перемишльської греко-католицької єпархії. Проте досі залишаються невідомими місця народження парохів, які навчальні заклади вони закінчили, хто уділив їм ієрейські свячення. Весь цей спектр біографічних питань потребує подальших пошуків документації особового походження, яка б більш детально розкривала життєвий шлях духовного служіння парафіяльного духовенства. Із укладених нами загальних біографічних нарисів помітно, що більшість майбутніх парохів отримували ієрейські свячення у досить молодому віці (26–29 років). Розпочинали душпастирське служіння як помічники пароха, сотрудники, адміністратори парафіяльних храмів, капелани у військових формуваннях. Пройшовши гарний теоретичний та практичний вишкіл, вони призначалися на посади парохів. Помітно, що все їхнє професійне життя (як одружених, так і celibat) було сповнене мобільності (їх постійно переміщували з однієї парафії на іншу, де існувала практична потреба у духовному служінні). Зауважимо, що більшість розглядуваних нами парохів поховані у Броніці.

Ключові слова: парох, парафія, біографія, свячення, адміністратор.

Yuriy STETSYK,

orcid.org/0000-0003-1795-687X

PhD hab. (History), Associate Professor,

Professor at the Department History of Ukraine

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
(Drohobych, Lviv region, Ukraine) *stetsyk_u_o@ukr.net*

Bogdan PANKIV,

orcid.org/0000-0001-6840-8318

Applicant of the First (Bachelor's) Level of Higher Education, Faculty of History
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
(Drohobych, Lviv region, Ukraine) *pankivbogdan0901@gmail.com*

THE CLERGY OF THE PARISH OF THE VILLAGE IN BRONYCJA (1828–1944): BIOGRAPHICAL REVIEW

The article identifies the relevance of church biography for the study of spiritual culture of the region. The basic, statistical and descriptive sources that are involved in the reconstruction of biographical information about the parish clergy are examined. The importance of studying eparchial shematisms for revealing the history of parish churches, the

activities of church institutions and the administrative work of pastors is outlined. The latest works on the study of the history of parish churches in the village of Bronycja are analyzed. The purpose of biographical intelligence is determined. The analysis of the information presented in eparchial shematisms is carried out. The level of objectivity of information presentation is determined. The information potential of the pastor's reports for revealing the history and culture of parish churches has been clarified. It is established that fragmentary information of eparchial shematisms allows to form a general idea of the real state of the parish administration, the church and the population. We managed to collect general biographical information about local parishioners: year of birth, time of priestly ordinations, marital status, year and place of death, pastoral work in various parishes of the Peremyshl Greek Catholic Diocese. However, the birthplaces of the pastors, which educational institutions they graduated from, and who gave them priestly ordinations are still unknown. This whole range of biographical questions requires further search for documentation of personal origin, which would reveal in more detail the life path of the spiritual servility of the parish clergy. From the general biographical essays we have compiled, it is noticeable that most of the future pastors received priestly ordinations at a fairly young age (26–29 years). They began their pastoral work as assistants to the pastor, employees, administrators of parish churches, and chaplains in military formations. After a good theoretical and practical training, they were appointed to the positions of pastors. It is noticeable that their whole professional life (both married and celibate) was full of mobility (they were constantly moved from one parish to another, where there was a practical need for spiritual service). Note that most of the pastors we are considering are buried in Bronycja.

Key words: pastor, parish, biography, consecration, administrator.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розбудови парафіяльної мережі храмів постає необхідність у вивченні досвіду душпастирської праці попередніх поколінь священнослужителів. Адже вдало організована духовна праця на парафії сприяє її розвитку. У центрі організації християнського життя парафіян стоїть місцевий парох, від якого залежить рівень побожності вірних. Ефективно проведені ним релігійні заходи повинні сприяти зростанню християнської духовності: катехитична наука, богослужбові проповіді, паломницькі місії, парафіяльні реколекції, великопісні сповіді, відвідування парафіян, заснування церковних товариств. Весь цей спектр заходів допомагав душпастирю дбати про моральне та християнське виховання як молоді, так і досвідчених християн-практиків. У цих обставинах парафіяльне духовенство, щоб бути добрим взірцем у практикуванні основ християнського життя, піклувалося і про особисте духовне вдосконалення: щорічна участь у великопісних реколекціях для єпархіального духовенства, здобуття фахової духовної освіти, придбання та читання духовної літератури, участь у діяльності єпархіальних організацій. Окреслена багатопрофільна праця пароха дозволяє розглядати його постать у двох напрямках: щоденна праця із парафіяльною людністю та наполегливе духовне самовдосконалення впродовж усього життя. Відповідно, постає необхідність у вивченні життєвого шляху парафіяльного духовенства, яке у розглядуваний період було духовною елітою та провідником для місцевої української людності. Адже в тривалих умовах бездержавності українського народу церковні інституції виконували роль органів управління і основними промоторами релігійного та громадського життя були душпастирі в українських парафіях.

Аналіз досліджень. У сучасній церковній краєзнавчій історіографії не віднаходимо спеціальних праць, окрім досліджень започаткованих авторами статті, які б розкривали біографічні відомості парохів парафії с. Брониця Мокрянського деканату Перемишльської (за сучасним адміністративно-територіальним поділом Самбірсько-Дрогобицької) греко-католицької єпархії (Паньків, 2020; Пастух, 2012). Натомість віднаходимо загальні історичні відомості про парафіяльні храми с. Брониця в узагальнених працях з історії храмів України (Слободян, 1998). Проте до нашого часу зберігся цілий корпус опублікованих статистично-довідкових матеріалів церковного походження, які потребують вивчення для узагальнення біографічних відомостей про місцевих парохів (Wlazejowskyj, 1995; Шематизм, 2014; Прах, 2015). Найбільш комплексним видом церковної документації є шематизми Перемишльської єпархії, які подають найосновніші відомості по роках про стан броницької парафії: опис храмів, їхній світський патронат, особові дані про пароха, чисельність парафіян та людності іншого віровизнання, матеріальне забезпечення пароха та храму, загальні відомості про прибутки та видатки, діяльність церковних товариств при храмі, згадки про українські культурно-освітні та суспільно-громадські й економічні організації, окреслено адміністративно-територіальну належність парафії до світських органів влади (суд, податковий уряд, пошта, зв'язок, сполучення). Розглядувані єпархіальні шематизми відносимо до статистично-описових джерел інформації, оскільки уклалися за строго визначеною структурою. Наведені в них відомості відповідають об'єктивності, оскільки подавалися місцевими парохами як звіти про стан парафії до єпархіального управління (Шематисмь, 1831: 106).

Мета статті – реконструювати біографічні відомості про життєвий шлях духовенства парафіяльних храмів села Брониця (Дрогобицький район, Львівська область).

Виклад основного матеріалу. Тож розглянемо у хронологічній послідовності підставові біографічні відомості про парохів броницької греко-католицької парафії за 1828–1944 роки.

Парох Антін Котович народився 1779 р. (місце народження не встановлено). Після здобуття духовної освіти (де навчався невідомо) у 1805 р. отримав ієрейські свячення (хто із владик провів ці свячення невідомо). Не відомо чи був одруженим, чи можливо дотримувався celibату. Припускаємо, що по свяченнях призначений на парафію с. Брониця, де урядовав до часу відходу до вічності (Blazejowskyj, 1995: 711). Водночас виконував обов'язки декана Мокрянського намісництва Перемишльської греко-католицької єпархії та шкільного інспектора у Дрогобицькому повіті. Завдяки цим адміністративним урядам у Броніці було відкрито трикласну школу і призначено директором Бартоломея Чистогорського. В той час як по інших парафіях Мокрянського деканату діяли початкові парафіяльні школи (Шематись, 1831: 106). Помер 7 лютого 1841 р. та похований на парафіяльному цвинтарі у Броніці (Blazejowskyj, 1995: 711). За його урядування до броницької парафії належали Брониця Нижня, Брониця Верхня, Солтиська Гора, Перерва. Загальна чисельність парафіян становила на 1831 р. 1 397 віруючих греко-католицького віровизнання (Шематись, 1831: 106).

Впродовж 1841–1842 рр. адміністратором броницької парафії був о. Антін Новаковський, який народився у 1810 р. (місцевість невідома). Де здобув духовну освіту невідомо. Отримав ієрейські свячення (не встановлено хто із владик їх уділив) у 1834 р. Перед свяченнями одружився та набув статус світського ієрея. Свою душпастирську працю розпочав у Лежайську (Ланцунтський повіт), будучи адміністратором парафії впродовж 1834–1835 рр. Надалі призначений адміністратором (1835–1841 рр.) храму у с. Биків (Самбірський повіт). Після завершення адміністрування у броницькій парафії скерований до Чайкович (Рудківський повіт), де у досить молодому віці (33 роки) із невідомих причин завершив шлях свого земного душпастирства. Помер 22 квітня 1843 р. та похований у Чайковичах (Blazejowskyj, 1995: 786).

Із 1842 р. до 1843 р. адміністратором парафіяльного уряду с. Брониця був о. Михайло Шеремет, який народився 1812 р. (місце невідоме, як і навчальний заклад, в якому отримав богослов-

ську освіту). У 1841 р. отримав ієрейські свячення (із чийх рук не встановлено, як і те, чи був одружений). Розпочинав духовне служіння як адміністратор парафії у с. Тершів (Старосамбірський повіт). Впродовж 1843–1846 рр. виконував обов'язки адміністратора парафії с. Ясениця Замкова (Турківський повіт). Надалі почергово призначався на посаду адміністратора парафій до різних сіл Перемишльської греко-католицької єпархії: 1846–1847 рр. – Береги Долішні (Ліський повіт); 1847–1848 рр. – Тирява Сільна (Сяноцький повіт); 1848–1849 рр. – Ліщовате (Ліський повіт); 1849–1857 рр. – Мігова (Добромільський повіт). Помер 21 травня 1857 р. та похований у Мігові (Blazejowskyj, 1995: 849)

Впродовж 1843–1848 рр. броницькою парафією керував о. Йосиф Ляврецкий, який народився у 1797 р. (місцевість не встановлена, як і семінарія, в якій здобув освіту). У 1821 р. йому уділено священничі свячення як для ієрея-целібса, оскільки не був одружений. Душпастирське служіння розпочав як військовий капелан: 1821–1839 рр. в Оломоуці, 1839–1843 рр. у Відні. Як парафіяльний священник розпочав служіння із Броніці (1843 р.). Дослужився до того, що був призначений спочатку адміністратором (1846–1847 рр.), а згодом деканом Мокрянського намісництва. У 1848 р. переведений на парафію до м. Самбір, де провадив душпастирство до останніх днів свого земного життя. Помер 26 грудня 1873 р. та похований на самбірському кладовищі. Впродовж 1848–1870 рр. поряд із парафіяльним служінням виконував обов'язки самбірського декана (Blazejowskyj, 1995: 749).

У 1848–1849 рр. адміністратором парафіяльного храму с. Брониця був о. Антін Носкевич, який народився у 1810 р. (місцевість не встановлена), а у 1839 р. отримав ієрейські свячення. Був одруженим, однак у 1879 р. у нього померла дружина і з цього часу він став священником-вдівцем. Помер 22 січня 1884 р. у с. Ольшаник (Самбірський повіт), де був адміністратором храму впродовж 1854–1884 рр. Свої духовні служіння розпочинав із Турківщини, де із 1839 р. до 1846 р. був призначений адміністратором храму у с. Беньова. Впродовж усього свого земного духовного служіння призначався перемишльськими владиками на посаду адміністратора храмів до різних парафій єпархії: 1846–1848 рр. – с. Викоти (Самбірський повіт); 1848–1849 рр. – с. Брониця (Дрогобицький повіт); 1849–1850 рр. – с. Татари (Самбірський повіт); 1850–1851 рр. – с. Мшанець (Старосамбірський повіт); 1851–1853 рр. – с. Плоське (Старосамбірський повіт); 1853–1854 рр. – с. Сприня (Самбірський повіт) (Blazejowskyj, 1995: 785).

Парафіяльний уряд с. Брониця впродовж 1849–1876 рр. посідав о. Теодор Подлуський, народжений у 1801 р., а ієрейські свячення отримав у 1826 р. Перед свяченнями одружився. Душпастирське служіння розпочав як адміністратор парафії с. Дрогоїв (Перемишльський повіт, 1826–1829 рр.). Згодом призначений парохом до с. Добряни (Городоцький повіт, 1829–1849 рр.), звідкля у 1849 р. прибув на броницьку парафію, де урядував до кінця свого земного життя. Помер 19 січня 1876 р. та похований на парафіяльному кладовищі у Брониці (Blazejowskyj, 1995: 806).

По відході до вічності о. Теодора перемишльський владика призначив парохом на броницьку парафію о. Михайла Созанського, котрий народився у 1817 р. (місцевість невідома), отримав ієрейські свячення у 1844 р., був одружений. Розпочинав духовні служіння як адміністратор храму у с. Бориславка (Добромільський повіт, 1844–1845 рр.). Надалі виконував обов'язки сотрудника пароха у с. Торгановичі (Самбірський повіт, 1845–1857 рр.), адміністратора храму в с. Пруси Бистрицькі (Самбірський повіт, 1857–1876 рр.), пароха у с. Брониця до останніх днів свого земного служіння (1876–1884 рр.). Помер 11 березня 1884 р. та похований у Брониці (Blazejowskyj, 1995: 841).

Із 1884 р. і до 1900 р. на броницькій парафії урядував о. Кирило Рудавський, народжений у 1843 р., одружений, ієрейські свячення отримав у 1870 р. Душпастирське служіння розпочав як адміністратор храму в с. Лип'є (Турківського повіту, 1872–1884 рр.). У 1884 р. уже як досвідчений ієрей прибув до броницької парафії, куди перемишльський владика призначив його парохом. За час урядування у Брониці зумів зрости до статусу адміністратора Мокрянського деканату (1899–1900 рр.). Помер 3 грудня 1900 р. та похований у Брониці (Blazejowskyj, 1995: 823).

Наступним адміністратором парафії був о. Костянтин Хотинецький, який народився 10 серпня 1862 р. у с. Грушатичі Перемишльського повіту у сім'ї священника. 1885 р. завершив навчання у Львівській гімназії. Духовну освіту здобував у Львівській (1885–1888 рр.) та Перемишльській (1888–1889 рр.) семінаріях. Отримав ієрейські свячення 15 грудня 1889 р. із рук митрополита С. Сембратовича. Був одруженим світським ієреєм. Батько чотирьох дітей. Призначався парохом до різних парафій Перемишльської єпархії: помічник у Новосілках (1889–1891 рр.), у Букові (1891–1892 рр.), Щавне (1892–1895 рр.), с. Биків (1895–1929 рр.). Впродовж 1900–1901 років був адміністратором у Брониці. У 1925 р. наділений

крилошанськими відзнаками. Помер 10 грудня 1929 р. та похований у с. Биків Самбірського повіту (Паньків, 2020: 50).

Отець-парох Мирон Чирнянський народився у 1871 р., здобув духовну освіту, ієрейські свячення отримав у 1895 р., був одружений, мав двох дітей. Перед приходом на броницьку парафію провадив душпастирську працю по різних місцевостях Перемишльської греко-католицької єпархії: Крамна (Яслинський деканат, 1896–1897 рр.), Новиця (Горлицький деканат, 1897–1898 рр.), Воцанці (Рудківський деканат, 1898–1899 рр.), Лужок Долишній (Дрогобицький деканат, 1899–1901 рр.). У броницькій парафії отець Мирон прослужив не довгий час (1901–1910 рр.), оскільки помер (23 грудня 1910 р.) у досить молодому віці (39 років), похований на місцевому цвинтарі (Blazejowskyj, 1995: 617).

Досить тривалий час (1910–1938 рр.) броницька парафія була у врядуванні о. Михайла Юзв'яка, котрий народився у 1873 р. (місцевість не встановлена), одружився та отримав ієрейські свячення у 1900 р. По смерті дружини (1934 р.) став священником-вдівцем. Душпастирське служіння розпочинав як помічник пароха у с. Корманичі (Перемишльський повіт, 1900–1901 рр.). У подальшому перемишльський владика призначав отця Михайла на вакантні посади адміністратора парафій по різних селах єпархії: Биличі (Самбірський повіт, 1901–1903 рр.), Звір (Самбірський повіт, 1903–1904 рр.), а із 1904 р. вже отримав статус пароха (спочатку продовжував пасторальну працю у с. Звір, а надалі із 1910 р. відправлений до броницької парафії, де душпастирював до кінця життя). Помер 12 січня 1938 р. та похований на парафіяльному кладовищі у Брониці (Blazejowskyj, 1995: 684).

У досить складний період (1938–1944 рр.) броницькою парафією керував о. Іван Томашівський, будучи її адміністратором. Майбутній священноієрей народився 24 серпня 1909 р. у с. Купновичі, ієрейські свячення отримав 5 березня 1933 р., був неодруженим (ієрей-целібс). Душпастирське служіння розпочав як помічник пароха у с. Кобильниця Руська (Яворівський повіт, 1933–1934 рр.). Надалі призначався на посади адміністратора парафій до різних сіл Перемишльської греко-католицької єпархії: Глинсько (Жовківський повіт, 1934–1936 рр.), Наконечне (Яворівський повіт, 1936–1938 рр.), Брониця (Дрогобицький повіт, 1938–1944 рр.). Після завершення Другої світової війни та ліквідації УГКЦ (1946 р.) переїхав до Німеччини. Помер 19 червня 1979 р. та похований у Мюнхені (Blazejowskyj, 1995: 858).

Висновки. Зібрані найосновніші біографічні відомості про парохів греко-католицької парафії с. Брониця (Мокрянський деканат Перемишльської греко-католицької єпархії) дозволяють у досить загальних аспектах окреслити головні віхи становлення парафіяльного духовенства. Через вузькість джерельної бази не вдалося встановити їхнього територіального та соціального походження, визначити рівень духовної освіти, з'ясувати обставини отримання ієрейських свячень. Усі ці окреслені питання потребують подальших джерельних пошуків для віднайдення особової документації парафіяльного духовенства. Із укладених нами загальних біографічних нарисів помітно, що більшість майбутніх парохів отримували ієрейські свячення у досить молодому віці (26–29 років). Розпочинали душпастирське служіння як помічники пароха, сотрудники, адміністратори парафіяльних храмів, капелани у військових формуваннях. Пройшовши добрий теоретичний та практичний вишкіл, вони призначалися на посади парохів. Помітно, що все їхнє професійне життя

(як одружених, так і celibсів) було сповнене мобільності (їх постійно переміщували з однієї парафії на іншу, де існувала практична потреба у духовному служінні). Зауважимо, що більшість розглядуваних нами парохів завершили свій земний шлях у Броніці, де поховані, і їхні могили збереглися до нашого часу та перебувають у доброму стані, що свідчить про повагу з боку місцевої людності до їхнього жертвовного внеску у розвиток християнської духовності на теренах броницької парафії. Адже вони дбали про побудову храмів, їхню реставрацію та наповнювали їх релігійними заходами. Завдяки їхнім зусиллям до нашого часу збереглися парафіяльні дерев'яні храми та християнська віра, яка передалася наступним поколінням.

Перспективний напрям дослідження вбачаємо у віднайденні, опрацюванні та запровадженні до наукового обігу особової документації духовенства парафіяльних храмів села Брониця, що дозволить простежити основні напрями їхньої душпастирської, культурно-освітньої та громадської праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Паньків Б. Протокол деканальної візитації храму Св. Арх. Михаїла с. Брониця (1901 р.) *Збірник наукових праць студентів історичного факультету* / За ред. проф. Леоніда Тимошенка, доц. Володимира Галика. Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2020. Випуск X. С. 49–56.
2. Пастух Р., Сов'як П., Шимко І. Дрогобиччина свідки епох. Енциклопедична книга-альбом. Дрогобич : Коло, 2012. 488 с.
3. Прах Б. Духовенство Перемишльської єпархії та Апостольської адміністрації Лемківщини: у 2-х томах. Т. 1. Біографічні нариси (1939–1989 рр.). Львів : В-во УКУ, 2015. С. 618–619.
4. Слободян В. Церкви України. Перемишльська єпархія. Львів, 1998. 760 с.
5. Шематисмь всего клира греко-католического епархії соединенных Перемыской, Самборской и Сяноцкой на рокъ воль Рожд. Хр. 1907. Перемишль, 1831. 418 с.
6. Шематизм Самбірсько-Дрогобицької єпархії УГКЦ. Дрогобич : Коло, 2014. 1018 с.
7. Blazejowskyj D. Historical sematism of the eparchy of Peremysl including the Apostolic Administration of Lemkivscyna (1828–1939). Lviv : Kamenyar, 1995. 1008 s.

REFERENCES

1. Pankiv B. Protokol dekanalnoi vizytatsii khramu Sv. Arkh. Mykhaila s. Bronytcia (1901 r.) [Protocol of the dean's visitation of the church of St. Arch. Michael in the village of Bronicja (1901)]. *Zbirnyk naukovykh prats studentiv istorychnoho fakultetu* / Za red. prof. Leonida Tymoshenka, doc. Volodymyra Halyka. Drohobych: Vydavnychiy viddil DDPU imeni Ivana Franka, 2020. Vypusk X. S. 49–56 [in Ukrainian].
2. Pastukh R., Soviak P., Shymko I. Drohobychchyna svidky epokh. Entsyklopedychna knyha-albom [Drohobych witnesses of epochs. Encyclopedic book-album]. Drohobych: Kolo, 2012. 488 s. [in Ukrainian].
3. Prakh B. Dukhovenstvo Peremyskoi yeparkhii ta Apostolskoi administratsii Lemkivshchyny [The Clergy of the Peremysl Eparchy and the Apostolic Administration of lemkiwshchyna]: u 2-kh tomakh. T. 1. Biografichni narisy (1939–1989 rr.). Lviv: V-vo UKU, 2015. S. 618–619 [in Ukrainian].
4. Slobodian V. Tserkvy Ukrainy. Peremyska yeparkhiia [Churches of Ukraine. Diocese of Peremysl]. Lviv, 1998. 760 s. [in Ukrainian].
5. Shematyzm vseho klyra hreko-katolycheskoho yeparkhii soiedynenyh Peremyskoy, Samborskoy y Sianotskoy na rok vod Rozhd. Chr. 1907 [Schematism of the entire clergy of the Greek Catholic dioceses of the united Peremysl, Sambor and Sianok on the Rock from Birth. Chr.]. Peremysl, 1831. 418 s. [in Ukrainian].
6. Shematyzm Sambirsko-Drohobyt'skoi yeparkhii UHKTs [Schematism of the Sambir-Drohobych Eparchy of the UGCC]. Drohobych: Kolo, 2014. 1018 s. [in Ukrainian].
7. Blazejowskyj D. Historical sematism of the eparchy of Peremysl including the Apostolic Administration of Lemkivscyna (1828–1939). Lviv: Kamenyar, 1995. 1008 s.